ב"ה | כ' אלול תשפ"א - ג' תשרי תשפ"ב | נ"ב - נ"ו סוכה ב'- ט' ביצה | שנה עשירית

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך (קידושין ל.)

גליון 223

סיכומי דף היומי

מערכת: 073-249-0403

sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ

הגה"ח ר' **פינחס רוזנבוים** זצ"ל

בהרה"ח ר' **בנימין ביינוש** זצ"ל

סוכה דף נ"ב . שב"ק פרשת כי תבוא י כ' אלול תשפ"א

דף נ"ב י ע"א

הספד של לעתיד לבא הנאמר בנבואת זכריה - מחלוקת רבי דוסא ורבנן אי נאמר על משיח בן יוסף, או על יצר הרע - שרשעים בוכים שנדמה להם כחוט השערה, וצדיקים בוכים שנדמה להם כהר גבוה, ואף הקדוש ברוך הוא תמה עם הצדיקים.

יצר הרע בתחילה דומה לחוט של עכביש, ולבסוף - כשהאדם נמשך אחריו - דומה כעבותות העגלה, שקושרים בה פרה למחרישה.

'שאל ממני ואתנה' - דברי הקדוש ברוך הוא למשיח בן דוד, שכיון שראה שנהרג משיח בן יוסף אמר לפניו י ריבונו של עולם איני מבקש ממך אלא חיים, אמר לו - חיים כבר התנבא עליך דוד אביך שנאמר 'חיים שאל ממך, נתת לו'.

שבעה שמות יש ליצר הרע: הקדוש ברוך הוא קראו רע, משה קראו ערל, דוד קראו טמא, שלמה קראו שונא, ישעיה קראו מכשול, יחזקאל קראו אבן, יואל קראו צפוני.

'אם רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך' - אם רעב יצרך הרע ותאב לעבירה הטריחהו במלחמתה של תורה והשקהו תורה, וה' ישלימנו לך שיהא שלם עמך ולא יסיתך לחטוא.

'ואת הצפוני ארחיק מעליכם' - זה יצר הרע הצפון ועומד בלבו של אדם וכו', **'את פניו אל הים הקדמוני'** - שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו, **'אל הים האחרון'** - במקדש שני, **'ועלה באשו ותעל צנחתו'** - שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל, **'כי הגדיל לעשות'** י בתלמידי חכמים יותר מכולם י שכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו.

דף נ"ב - ע"ב

יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום - שבכל יום רעתו מתגברת ומבקש להמיתו, ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו אינו יכול לו.

אם פגע בך מנוול זה - משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ.

יצר הרע מסיתו לאדם בעולם הזה ומעיד עליו לעלם הבא.

בתחילה קראו ליצר הרע 'הלך', ולבסוף 'אורח', ולבסוף 'איש' י בעל הבית.

אבר קטן יש לו לאדם - מרעיבו שבע ומשביעו רעב.

ארבעה הקדוש ברוך הוא מתחרט עליהם שבראם - גלות, כשדים, ישמעאלים, יצר הרע.

אלמלא מקראות המעידים שהעוונות והזכויות ותוכן הלבבות ביד הקדוש ברוך הוא - נתמוטטו רגליהם של שונאיהם של ישראל.

ארבעה חרשים אומנים - משיח בן דוד, משיח בן יוסף (בבנין בית המקדש), אליהו (בחרישת אבן לבניין המזבח), **ושם בן נח** (בבנין התיבה).

שבעה רועים - דוד באמצע, אדם שת מתושלח מימינו, אברהם יעקב משה משמאלו.

שמונה נסיכי אדם - ישי שאול שמואל עמוס צפניה צדקיה משיח אליהו.

גובהה של מנורה של בית השואבה - חמישים אמה.

ארבעה פרחי כהונה היו עולים אל המנורות ובידיהם כדים של שלושים לוג, סך הכל מאה ועשרים לוג, ומשובחים היו בכוחם יותר מבנה של מרתא בת בייתוס שהיה כהן ולקח שתי ירכות של שור גדול הנקנה באלף זוז והלך עקב בצד אגודל (ולא הניחוהו הכהנים - משום שברוב עם הדרת מלך) הגם שהם כבדים יותר, ועלה בכבש שאינו זקוף כסולמות.

לא היתה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה, ואשה בוררת חיטים לאורה.

סוכה דף נ"ג . יום א' דסליחות פרשת ניצבים י כ"א אלול תשפ"א

דף נ"ג י ע"א

שבחים שהיו אומרים בשמחת בית השואבה: חסידים ואנשי מעשה היו אומרים - אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו (שלא עברנו עבירה בילדותינו), בעלי תשובה אומרים - אשרי זקנותינו שכפרה את ילדותינו, אלו ואלו אומרים - אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו.

מאמרי הלל הזקן:

א. כשהיה שמח בשמחת בית השואבה היה אומר בשם הקדוש ברוך הוא - אם אני כאן הכל כאן (שאם תחטאו ואסלק שכינתי מי יבא כאן), ב. למקום שאני אוהב שם רגלי מוליכות אותי, ג. הקדוש ברוך הוא אומר - אם אתה תבוא אל ביתי אני אבא אל ביתך וכו', ד. כשראה גולגולת אחת שצפה על פני המים, אמר לה - על דאטפת אטפוך, ומטיפיך יטופון.

רגלי אדם ערבים לו, לאתר דמתבעי תמן מובילין יתיה, וכעובדא דתרי כושאי סופרי שלמה.

רבן שמעון בן גמליאל בשמחת בית השואבה נטל שמונה אבוקות של אור, זורק אחת ונוטל אחת ואינן נוגעות זו בזו.

רק רבן שמעון בן גמליאל כשהיה משתחווה בעזרה היה יכול לעשות קידה בניעוץ שני גודלין בארץ.

לוי היה משמח את רבי בשמונה סכינים שהיה זורק אחת ונוטל אחת, שמואל לפני שבור מלכא בשמונה כוסות זכוכית יין ולא נשפך, אביי לפני רבה בשמונה או בארבע ביצים.

לוי הצטלע בשעה שהראה קידה לפני רבי, משום שהטיח דברים כלפי מעלה.

רבי יהושע בן חנינא אמר שלא טעמנו טעם שינה בעינינו כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה, שהיו מנמנים על הכתפיים של חבירו, שעה ראשונה י תמיד של שחר, משם לתפילה, לקרבן מוסף, לתפילת המוספים, לבית המדרש, לאכילה ושתיה, למנחה, לתמיד של בין הערביים, לשמחת בית השואבה.

דף נ"ג - ע"ב

בשעה שכרה דוד שיתין צף התהום למעלה, נשא אחיתופל קל וחומר מסוטה שמותר להשליך שם בתוך המים, וירד התהום שש עשרה אלפי גרמידי, וכיון שכבר שהתהום סמוך לארץ הארץ מצמחת פירותיה, לכך אמר דוד חמש עשרה שיר המעלות, ועלה חמש עשרה אלף גרמידי, ונמצא עובי הארץ עד התהום אלף גרמידי, ומים שבתוך שיעור זה הם מחילות של נהר פרת.

הגיעו למעלה העשירית תקעו הריעו ותקעו י ספק בגמרא אם עשירית מלמעלה או מלמטה.

כפילות לשון הפסוק דפניהם קדמה ואחוריהם אל היכל ה' מלמד שהיו פורעים וכו'.

כשיצאו מהעזרה לשאיבת המים אומרים אנו לי-ה משתחווים ועינינו לי-ה מייחלות, אבל אנו לי-ה ועיננו לי-ה הוא כאמירת שמע שמע ומודים מודים שנראה כשני רשויות.

משנה . אין פוחתים מכ"א תקיעות במקדש בכל יום י שלש לפתיחת שערים (תקיעה תרועה תקיעה, לסימן שיבואו למעמדם ודוכנם. רש"י להלן דף נ"ד.), תשע בשעת ניסוך היין לתמיד של שחר ואמרו שירה, תשע לתמיד של בין הערביים, ביום שיש בו מוספים עוד תשע בשעת שירה, ששה בערב שבת - שלש להבטיל העם ממלאכה ושלש להבדיל בין חול לקודש.

אין מוסיפים על ארבעים ושמונה תקיעות במקדש, של ערב שבת שבתוך החג - שלש לפתיחת שערים, שלש בשער העליון, שלש בשער התחתון, שלש למילוי המים, שלש כשזוקפים הערבה על גבי המזבח, תשע לתמיד של שחר, תשע לתמיד של בין הערביים, תשע למוספים, ששה של ערב שבת.

מצות תקיעה תרועה תקיעה - לרבי יהודה מצוה אחת היא, כמו שכתוב 'ותקעתם תרועה' ומה שכתוב 'בהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו' שם לא היתה התקיעה למצוה אלא לסימן, לחכמים ב' מצוות הם, כמו שמוכח בקרא 'בהקהיל' וגו'.

סוכה דף נ"ד . יום ב' דסליחות פרשת ניצבים י כ"ב אלול תשפ"א

דף נ"ד י ע"א

הפסק בין התקיעות - לרבי יהודה שתקיעה ותרועה מצוה אחד היא אין מפסיק בינתיים אלא כדי נשימה, ולחכמים ששני מצות נינהו יכול להפסיק כמה שרוצה, ואפילו שמע תשע תקיעות של ראש השנה בתשע שעות ביום יצא.

מה ששנינו במשנה שהיו שלש תקיעות כשזוקפים הערבה על גבי המזבח (או לפי ה'שמעתי' שברש"י - כשמוליכים המים למזבח) היינו כדעת רבי אליעזר בן יעקב הסובר שעדיף לתקוע על גבי המזבח מאשר כשהגיעו למעלה עשירית, וחולק על התנא דלעיל (דף נ"א:) שתוקעים כשהגיעו למעלה העשירית, ולא על גבי המזבח - כיון שתוקעים משום מילוי המים - שם יותר מוכח שהם למילוי המים. (שלכולי עלמא הוסיפו רק שנים עשרה תקיעות למים, ונחלקו מתי עדיף).

שנינו בברייתא שהתקיעות הם לפי המוספים, ולדעת רב אחא בר חנינא מדרומא היינו שתוקעים על כל מוסף ומוסף תשע תקיעות, ולכן בראש השנה שחל בשבת שמקריבים שלש מוספים (שבת, ראש חודש, ראש השנה) תוקעים ארבעים ושמונה תקיעות (עשרים ואחד של כל יום, עשרים ושבע של שלש מוספים), ומה שלא הוזכר זאת במשנה כמו שהוזכר ערב שבת שבתוך החג - שתנא ושייר, וכמו ששייר ערב פסח - שלחכמים תקעו בו ארבעים ושמונה תקיעות כדלהלן, ואף לרבי יהודה מכל מקום תקעו מספר זה בערב פסח שחל בערב שבת כדלהלן (ועי' להלן דף נ"ה. תיובתא על שיטת רב אחא, ופירוש אחר בכוונת הברייתא).

תקיעות בשבת לפתיחת שערים י לר' זירא אין תוקעים, שאינם למצוה כתקיעות קרבן אלא סימן בעלמא שיבואו למעמדם ודוכנם, ולרבא תוקעים גם בשבת, ודייק זאת מלשון המשנה - 'בכל יום היו שם...'.

אין תוקעים למילוי מים בשבת - שכבר נתמלאו מערב שבת.

דף נ"ד - ע"ב

תקיעות בערב פסח: לחכמים - הפסח נשחט בשלש כיתות, וכל כת קוראת הלל שלושה פעמים, ובתחילת כל קריאה תוקעים שלש תקיעות, ונמצאו באותו יום סך הכל ארבעים ושמונה תקיעות (עשרים ואחד של כל יום ועשרים ושבע של שלושה כיתות), לרבי יהודה - כת שלישית מעולם לא הגיעו לומר 'אהבתי' בפעם הראשונה, ואין לכת שלישית אלא שלושה תקיעות, ונמצאו סך הכל ארבעים ושמונה תקיעות. ובערב פסח שחל בערב שבת הוסיפו עוד שש תקיעות של כל ערב שבת (ונמצאו סך הכל חמישים וארבע תקיעות לחכמים, וארבעים ושמונה תקיעות לרבי יהודה).

אם לפי החשבון יחול יום הכיפורים ביום ראשון - לחכמים מעברים אלול משום קלקול הירקות ובזיון המתים, ולכן לדעתם לעולם לא יחול יום טוב ראשון של סוכות בערב שבת, ולאחרים הסוברים שאין מעברים משום כן - יכול לחול יום הכיפורים ביום ראשון, ואז חלבי שבת קריבים ביום הכיפורים, ובמוצאי שבת אין מבדילים על הכוס.

עיבור החודש לצורך - לחכמים מעברים, לאחרים אין מעברים ואין מחסרים שום חודש לצורך, אלא לעולם אחד מלא ואחד חסר, וחודש העיבור לעולם חסר, ולפיכך אין בין עצרת של שנה זו לעצרת של שנה שלאחריה אלא ארבעה ימים בלבד, ובשנה מעוברת חמישה.

עושים שתי סימנים להודיע שהוקבע ראש חודש בזמנו: א. שיר של ראש חודש קודם לשיר של שבת. ב. חלבי תמיד של שחר ניתנים מחצי כבש ולמטה במזרח, ושל מוספים מחצי כבש ולמטה במערב, ושל ראש חודש ניתנים בחצי העליון של הכבש למטה מכרכוב המזבח - כדי להראות חשיבותם, ולהודיע שהוקבע החודש בזמנו.

סוכה דף נ"ה . יום ג' דסליחות פרשת ניצבים - כ"ג אלול תשפ"א

דף נ"ה - ע"א

אין תוקעים על כל מוסף ומוסף כשמקריבים כמה ביום אחד, ונדרש מהאמור בתקיעות 'ובראשי חדשיכם' - לאביי, הוקשו כל ראשי חדשים זה לזה שתקיעותיהם שוות (ואף ראש חודש תשרי שיש בו מוספים של ראש השנה), **לרב אשי, 'בראשי' לשון רבים 'חדשכם'** (חסר) **לשון יחיד** - והיינו חודש שיש בו שתי ראשים וזה ראש-השנה, ונקרא 'חדשכם' שאינו אלא אחד לענין תקיעות. (ותיובתא לרבי אחא שסובר לעיל דף נ"ד. שתוקעים על כל מוסף ומוסף).

שיר המוספים בחול המועד: בראשון - **'הבו לה' בני אלים'** (קול ה' על המים על שם ניסוך המים), **בשני - 'ולרשע אמר אלוקים'** (למה לך לבא לבית זה אם אינך חוזר בתשובה, זבח לאלוקים תודה - שחג הסוכות זמן דבל תאחר הוא), **בשלישי - 'מי יקום לי עם מרעים'** (שאף שהיו משועבדים תחת האומות בבית שני אינם נמנעים מלשמוח שמחת מלכם), **ברביעי - 'בינו בוערים בעם'** (להוכיח לפני שחוזרים לבתיהם על המעשרות, שלא יאמרו מי רואנו - הנוטע אוזן הלא ישמע וגו'), **בחמישי - 'הסירותי מסבל שכמו'** (שנידונים על המים, אם תזכו 'בצרה קראת ואחלצך' וגו' על מי מריבה' ואשלם לך ברכה - הרחב פיך ואמלאהו וגו' ויאכילהו מחלב חיטה וגו'), **בשישי - 'ימוטו כל מוסדי ארץ'** (ש'עני ורש הצדיקו' אלו המעשרות, ומי שאינו נותן לב - 'בחשכה יתהלכו' זו מיתה, שבמוצאי חג הדבר מתרבה מפני גזל מתנות עניים).

סימן לסדר השירים של חול המועד - לרב ספרא הומבה"י (והסימן 'אמבוהא דספרי'), לרב פפא הומהב"י - שסובר שהשיר 'הסירותי' הוא קודם 'בינו'.

חל שבת באחד מימי חול המועד - נדחה השיר של חול המועד, ודוחים שיר 'ימוטו' שהוא אחרון.

'ובני אהרן הכהנים יתקעו' - מיתור 'יתקעו' (שכבר נאמר 'ותקעתם') לומדים בברייתא שהכל לפי המוספים תוקעים, ואין הכוונה שתוקעים שיר של כל מוסף ומוסף (וכדעת רב אחא דף נ"ד.), אלא - לרבינא שמאריכים בתקיעות, ולרבנן דקסרי משמיה דרב אחא - שמרבה בתוקעים אך כולם תוקעים יחדיו.

הזכרת המוספים בספיקא דיומא בחוץ לארץ - ביום טוב שני אומרים רק 'ובחמשה עשר יום' כמו ביום הראשון, שאי אפשר לומר גם 'וביום השני' שאם כן עושים אותו חול, וביום ראשון של חול המועד: לאביי - שני ידחה, ואומרים רק 'וביום השלישי' וכן בכל יום ויום. לרבא - שביעי ידחה ואומרים ביום ראשון של חול המועד 'וביום השני' ובהושענא רבה 'וביום השישי' (וכמו שמצינו לענין שיר ש'ימוטו' שהוא אחרון ידחה כנ"ל), לאמימר - בכל יום אומרים שני הימים המסופקים.

דף נ"ה - ע"ב

משנה . כל המשמרות זוכות בחובות הבאות מחמת הרגל, ובסוכות שהקרבנות מרובים כל עשרים ושמונה משמרות שוות לפי סידרם.

יו"ט הראשון של חג הקריבו י"ג פרים ב' אילים ושעיר אחד, כל משמר מקריב קרבן אחד - ט"ז משמרות, ונשארו י"ד כבשים לח' משמרות הנותרות - ו' משמרות הקריבו כל אחת שני כבשים, ושני משמרות הקריבו כבש אחד.

בכל יום מימי החג שנתמעט אחד מהפרים נתמעט משמר מהקרבת הפרים ונוסף משמר שהקריב רק כבש אחד, כגון ביום השני רק ה' משמרות הקריבו שני כבשים.

משמרות שהקריבו פרים היום לא הקריבו פרים למחר, כגון ביום השני שהיו י"ב פרים הקריבום י"א משמרות שלא הקריבו פרים אתמול, ומשמרה הראשונה שהקריבה אתמול חזרה להקריב, וביום השלישי שהיו י"א פרים שנו והקריבו י"א משמרות שאחר משמרה הראשונה, ונמצא שכל המשמרות שונות ומשלשות בפרים, חוץ משני משמרות ששונות ואין משלשות.

רגלים שאין קרבנותיהם מרובים כל המשמרות באות ומפייסות עליהם, לרבי גם בשמיני עצרת, לחכמים רק שתי המשמרות שלא שלשו בפרי החג מפייסות בפר של שמיני.

שבעים פרי החג כנגד שבעים אומות - לכפר עליהם שירדו גשמים בכל העולם, ואוי להם לאומות העולם שאבדו בית המקדש שהמזבח מכפר עליהם ואינם יודעים מה שאבדו, שעכשיו מי מכפר עליהם.

פר יחידי של שמיני - כנגד אומה יחידה, משל למלך שעשה סעודה לעבדיו, וליום אחרון אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה שאין לי הנאה וקורת רוח בשל אלו אלא בשלך.

משנה . בשלש רגלים כל המשמרות שוות בהקרבת קרבנות הבאות מחמת החג ובמה שראוי לחלק מהן, כגון עורות של עולות ראיה וחזה ושוק של שלמי חגיגה, שנאמר 'וכי יבא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל וגו' ובא בכל אות נפשו ושרת' - בשעה שכל ישראל נכנסים בעיר אחת - בשעה שעולים לרגל - אין מעכבים הכהן הבא מעשיית העבודה, וכיון שזוכה בעבודתו זוכה באכילתו.

משמר שזמנו קבוע ברגל מקריב הקרבנות שאינם באות מחמת הרגל, כגון תמיד, נדרים ונדבות שנדבו כל השנה ומקריבים אותם עכשיו, פר העלם דבר של ציבור, שעירי עבודה זרה, עולות קיץ המזבח, שנאמר (בהמשך פסוקים הנ"ל שמדובר ברגל) 'לבד ממכריו על האבות' - מה מכרו והתנו האבות זה לזה אני בשבתי ואתה בשבתך.

כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים ברגל, שנאמר (בהמשך פסוק 'וכי יבא הלוי' המדבר ברגל כנ"ל) 'חלק כחלק יאכלו' - כחלק עבודה השווה בכולן כך חלק אכילה, ובהכרח דהיינו לחם הפנים שהיא אכילה שאין בה עבודה, שאילו אכילת קרבנות מי שעושה העבודה הוא אוכלה, שנאמר 'לכהן המקריב אותה לו תהיה'.

כשחל עצרת בשבת שחולקים שתי הלחם ולחם הפנים, נותנים לכל הכהנים חלק בשניהם, שאין חולקים קרבן כנגד קרבן, ומודיעים אותו זאת שאומרים לו 'הילך מצה' (משתי הלחם) 'הילך חמץ' (מלחם הפנים. ועי' להלן דף נ"ו: שלאבא שאול אומרים להיפך).

סוכה דף נ"ו . יום ד' דסליחות פרשת ניצבים - כ"ד אלול תשפ"א

דף נ"ו - ע"א

ברכת סוכה וזמן: לרב ורב ששת בר אידי - סוכה ואחר כך זמן, שחיוב של יום עדיף. לרבה בר בר חנה ורב נחמן ב"ר חסדא - זמן ואחר כך סוכה, שתדיר קודם. והלכתא - סוכה ואחר כך זמן.

ברכת היין והיום בקידוש - לבית שמאי יום קודם, א. שהיום גורם ליין שיבא, ב. כבר קידש היום קודם שבא היין. לבית הלל יין קודם, א. שהיין גורם לאמירת הקידוש, ב. תדיר קודם. לרב בדעת בית הלל - חובת היום עדיפה על מעלת תדיר, ורק בצירוף הטעם השני היין קודם (וטעם זה אינו בסוכה, שברכת הסוכה אינה תלויה בברכת הזמן). לרבה בר בר חנה - גם בית שמאי מודים שתדיר קודם אי לאו משום שהיום גורם לקידוש שתאמר (וזה לא שייך בסוכה, שגם בלא ישיבת בסוכה מברך שהחיינו על המועד).

בשעת חלוקת שתי הלחם ולחם הפנים בעצרת שחל בשבת - לתנא דמתניתין אומר לו 'הילך מצה' (לחם הפנים) 'הילך חמץ' (שתי הלחם), שסובר תדיר קודם כרבה בר בר חנה, ולאבא שאול אומר 'הילך חמץ והילך מצה', שחמץ עיקר שהוא חובת היום, וכשיטת רב.

משמר שזמנו קבוע ברגל - מקריב קרבנות הציבור שאינם מחמת הרגל, כגון פר העלם דבר של ציבור, שעירי עבודה זרה, עולות קיץ המזבח.

משנה . יום טוב הסמוך לשבת שהוצרכו הכהנים להקדים לבוא לפני השבת או לאחר יציאתם אחר השבת - תיקנו חכמים שיהיו כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים.

כשיום אחד מפסיק בין יום טוב לשבת - המשמרות שזמנם קבוע לוקחים עשר חלות של לחם הפנים, והמתעכבות שתים.

בשאר ימות השנה: לחכמים - משמר הנכנס נוטל ששה, והיוצא ששה, לרבי יהודה - היוצא נוטל חמישה, והנכנס נוטל שבע, שמוסיף לקחת שתים בשכר הגפת דלתות ערבית שפתח אותם משמר היוצא

משמרות המתחלפות בשבת - הנכנסת חולקת בצפון והיוצאת בדרום חוץ מבילגה שלעולם חולקת בדרום וגם טבעתה קבועה וחלונה סתומה .

משמרות המתחלפות בשבת - משמרה היוצאת מקריבה תמיד של שחר ומוספים, משמרה הנכנסת מקריבה תמיד של בין הערביים ומקטירה שני בזיכי לבונה שסילקו מעל השולחן.

דף נ"ז - ע"ב

הנכנסים נוטלים בצד צפון - שיראו שהם נכנסים בצד החשוב שקבעו הכתוב לשחיטת קדשים .

היוצאים נוטלים בצד דרום - שיראו שהם יוצאים ושינו מקומם בצד שאינו עיקר .

טעם הקנס למשמר בילגה : א. מרים בת בילגא המירה דתה והיתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה לוקס לוקס וכו', וקנסו לאביה משום בתה - שאם לא שמעה מאביה שהיה מבזה עבודה לא היתה אומרת כן, ושוב קנסו את כל המשמר - שאוי לרשע ואוי לשכנו. ב. קנסו משום שהיו שוהים מלבוא.

שכיני רשעים לא נשתכרו שאוי לרשע ואוי לשכנו, אך שכיני בילגה נשתכרו - שהיות ובילגה חולקת בדרום גם בכניסתה - משמרת ישבב המשמשת לפניה חולקת בצפון גם ביציאתה.

הדרן עלך מסכת סוכה

והדרן עלן דעתך עלך ודעתן עלן לא נתנשי מנך ולא תתנשי מנן
לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי

מסכת ביצה

ביצה דף ב' . יום ה' דסליחות פרשת נצבים - כ"ה אלול תשפ"א

דף ב' - ע"א

משנה . ג' דברים מקולי בית שמאי וחומרי בית הלל: א. ביצה שנולדה ביום טוב - לבית שמאי תאכל ולבית הלל לא תאכל. ב. שיעור בל יראה בשאור - לכולי עלמא בכזית, בחמץ - לבית שמאי בכותבת לבית הלל בכזית. ג. שחיטת חיה ועוף ביום טוב - לבית שמאי ישחוט, ויחפור בדקר ויכסה, לבית הלל לא ישחוט אלא אם יש לו עפר מוכן מבעוד יום, ולכולי עלמא אם שחט - יחפור בדקר ויכסה (יבואר בגמרא להלן דף ז':).

אפר כירה מוכן הוא להשתמש בו לכיסוי וכדומה.

ד' דרכים נאמרו בביאור מחלוקת בית שמאי ובית הלל - רב נחמן ורבה (להלן בסמוך), רב יוסף ורב יצחק (דף ג').

תרנגולת העומדת לאכילה - לכולי עלמא ביצה שהולידה ביום טוב אינה מוקצה שנולד, שאוכל שנפרד מחבירו הוא.

לרב נחמן - מחלוקת בית שמאי ובית הלל היא בביצה שנולדה ביום טוב מתרנגולת העומדת לגדל ביצים, ונחלקו האם יש איסור מוקצה, שלדעת בית שמאי אין איסור, והתרנגולת מותרת, ואף ביצתה - הגם שהיא 'נולד', ולבית הלל יש איסור מוקצה, ולכן התרנגולת וביצתה אסורים.

קו הסיכומים לשמיעת סיכום יומי על הדף היומי בגמרא והלכה 079-9379634

דף ב' - ע"ב

לרבי יהודה יש איסור מוקצה, ולרבי שמעון אין איסור מוקצה, רבי - לענין שבת שהיא חמורה סתם כרבי שמעון, ולענין יום טוב שקל משבת - סתם כרבי יהודה, כדי שלא יזלזלו בו. ולכן גם את שיטת בית הלל העמיד רב נחמן בשבת כר' שמעון וביום טוב כר' יהודה, ובית שמאי להיפך.

'והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו' לדעת רבה - מלמד שצריך להכין בחול את האוכל שיאכל בשבת ויום טוב, כגון שיאמר מכאן אני אוכל למחר, ואין יום טוב מכין לשבת ולא שבת ליום טוב.

לרבה מחלוקת בית שמאי ובית הלל בביצה שנולדה ביום טוב היינו בתרנגולת העומדת לאכילה שאינה מוקצה, ובית הלל אוסרים הביצה שנולדה ביום טוב שחל להיות אחר השבת משום שכל ביצה שנולד היום מאתמול נגמרה, ואין שבת מכין ליום טוב אפילו אם ההכנה בידי שמים, ומשום כן גזר גם בכל יום טוב.

השוחט תרנגולת ביום טוב ומצא בה ביצים גמורות - מותרות באכילה ביום טוב גם לבית הלל, ואף לרבה האוסר גם בביצה העומדת לאכילה, ולא גוזרים משום ביצים שנולדו ביום טוב, שביצים גמורות במעי אמן דבר שלא שכיח הוא ולא גזרו בה רבנן.

ביצה דף ג'. יום ו' דסליחות פרשת נצבים " כ"ו אלול תשפ"א

דף ג' " ע"א

לרב יוסף " בית הלל אוסרים ביצה שנולדה ביום טוב אפילו מתרנגולת העומדת לאכילה, שהיא בכלל גזירת פירות הנושרין שאסרו בשבת ויום טוב גזירה שמא יתלוש פירות. **לרב יצחק ורבי יוחנן** " היא בכלל גזירת משקין שזבו מאליהם שאסרו גזירה שמא יסחוט.

פלוגתת האמוראים בטעמם של בית הלל : לא סברי כרב נחמן (דף ב':) שמחלוקת בית שמאי ובית הלל היא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים " שאם כן שיחלקו בין בתרנגולת ובין בביצתה. לא סברי כרבה (דף ב':) שבית הלל אוסרים משום חסרון הכנה - שלא סברי דין של הכנה. רב יוסף לא סבר כרבי יצחק - שביצה אינה משקה אלא אוכל. רב יצחק לא סבר כרב יוסף - שביצה בלועה ופירות גלויים.

אין סוחטים את הפירות להוציא מהן משקים, ואם יצאו מעצמם - לחכמים אסור, ולרבי יהודה אם הפירות עומדים לאכילה מותר, שאינם משקין אלא אוכל שנפרד, ורבי יוחנן הפך השיטות - לחכמים מותר ולרבי יהודה אסור.

שני ימים טובים של ראש השנה - לרבי יהודה שתי קדושות הם, לכן יכול להפריש תרומות ומעשרות בכל יום בתנאי שהיום חול, וביום שני מותר באכילה, וכן ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני. לחכמים קדושה אחת הם, שלא תקנוהו משום ספק [שהרי אף אם באו עדים מהמנחה ולמעלה עושים שניהם קודש], ולכן אי אפשר להפריש על ידי תנאי, והביצה אסורה גם בשני (ועי' עוד להלן דף ה').

דף ג' - ע"ב

ביצה שנולדה בשבת או ביום טוב אין מטלטלים אותה לכסות פי צלוחית או לסמוך בה כרעי המטה, אבל כופה עליה כלי שלא תשבר, ולרבי יצחק הסובר שאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת מותר לטלטל הכלי רק כשצריך למקומו של הכלי.

ביצה שספק אם נולדה ביום טוב - לרבה שאם ודאי נולדה ביום טוב אסורה מדאורייתא - ספק מדאורייתא לחומרא, לסוברים שבוודאי אסורה מדרבנן - ספיקה מותר (ועי' להלן דף ד'. שיטת רב אשי).

ביצה שנולדה ביום טוב שנתערבה באחרות - מדאורייתא בטלה חד בתרי, מדרבנן אפילו באלף לא בטלה - הואיל ויש לה מתירין לאחר יום טוב לא יאכלנה באיסור ביום טוב על ידי ביטול.

דבר חשוב שדרכו לימנות " לר' מאיר אינו בטל אפילו באלף, לריש לקיש היינו כל שיש מקפידים מפני חשיבותו למוכרן במנין, לרבי יוחנן דווקא דבר שאין אדם מוכרו מאומד.

ביצה שנולדה מתרנגולת טריפה שאסורה באכילה שנתערב באחרות " לרבי מאיר לשיטת ריש לקיש אינה בטלה אפילו באלף, כיון שיש מקפידים למוכרן במנין, וכן לרבי יהודה אליבא דרבי יהושע בקציעות " שכל דבר שבמנין לא בטל אפילו באיסור דרבנן, וכל שכן ביצה טריפה שאסור מדאורייתא.

חבילת קטנית תלתן של כלאי הכרם שאסורה בהנאה ודינה בשריפה שנתערב באחרות " לרבי מאיר כולם ידלקו, הואיל ודרכם להמנות אינם בטלים ומקדשים לאסור כל המתערב בהם, וכן אם נתערב אחרות באחרות. לחכמים - אם יש מאתיים של היתר נגד האיסור יעלה אחד מהם וישרפנו והשאר מותר, שכל פירות בטלים חוץ מז' דברים שהם חשובים מאוד - אגוזי פרך, רמוני באדן, חביות סתומות, חלפי תרדין, קלחי כרוב, דלעת יונית, ולרבי עקיבא אף ככרות של בעל הבית אינם בטילים.

ביצה דף ד'. שב"ק פרשת ניצבים " כ"ז אלול תשפ"א

דף ד' " ע"א

ליטרא תאנים של תרומה שדרסה לעיגול דבילה, ודבוקה בפי הכלי ששמו עגול ולא בתוכו, ונתערב העגול בין עוד עגולים: לרבי מאיר " ר' אליעזר סובר שהואיל והיא רק תרומה מדרבנן מקילים שאפילו אין מאה ליטרא של היתר בפי העגולים, רואים כאילו הם פרודים ומעורבים עם הליטרות שבתוך הכלים, ואם יש בין כולם מאה הרי הם מעלים את התרומה ובטלה בהם, ולר' יהושע רק אם יש מאה של היתר בפי העגולים הם מעלים את התרומה, ואם לאו העליונים אסורים והתחתונים מותרים. **לרבי יהודה** " ר' אליעזר סובר שרק אם יש מאה של היתר בפיות הכלים הם מעלים את התרומה, ולר' יהושע לעולם אין התרומה בטלה, שדבר שבמנין אינו בטל אפילו באיסור דרבנן. ורק באופן שאין ידוע מקומה בתוך העגול, כיון שאינו ניכר אינו דבר שבמנין ועולה באחד ומאה.

ביצה שספק נולדה בחול ספק ביום טוב - לרב אשי גם לסובר שביצה שנולדה ביום טוב אסורה רק מדרבנן, מחמירים לאסור גם ספיקה, משום שדבר שיש לו מתירין הוא.

קנה תרנגולת בסתם - אם נשחט הוברר שלאכילה עומדת, לא נשחט הוברר שלגדל ביצים עומדת.

שבת ויום טוב הסמוכים זה לזה, ביצה שנולדה ביום הראשון " לתנא קמא לכולי עלמא מותר לאכלה ביום השני, וכן סובר רבי יוחנן, לרבי יהודה בשם ר' אליעזר - אליבא בית הלל אסור, משום שסעודת שבת ויום טוב צריכה הכנה מיום חול מאתמול, וכן סובר רב, וכן הלכה (אף שבדרך כלל הלכה כרבי יוחנן כשחולק על רב).

שבת ויום טוב הסמוכים זה לזה " לרב ההלכה ששתי קדושות הם, ומערב עירוב תחומין יום אחד למזרח ויום שני למערב.

ביצה שנולדה בשבת או ביום טוב - אסורה בטלטול (לבית הלל שאוסרה באכילה).

רב לא היה דורש אחר סעודת יום טוב עד למחרת - משום שהיה מורה בדרשתו, ושיכור אסור להורות.

דף ד' - ע"ב

יום טוב שלאחר השבת - עצים שנשרו מן הדקל בשבת אסור להסיק ביום טוב, גם לרבי יוחנן שהתיר לענין ביצה, משום ששונה ביצה שכיון שראויה לאכלה בו ביום ואף על פי כן אין מתירים אותה עד למחר, אדם יודע שמה שנולד היום אסורה, אבל עצים אם יתירו להסיק יאמרו שגם אם נשרו ביום טוב מותרים בו ביום, ומה שהיה אסור בשבת היינו משום איסור הסקה ולא משום מוקצה, לכן גזרו שלא להסיק גם למחרת ביום טוב.

עצים שנשרו ביום טוב מן הדקל לתוך התנור - מרבה עליהם עצים מוכנים ומבטלם ברוב - ומסיק, ואין איסור להזיז בתנור מזווית לזווית, כיון שבטלים ברוב. **ואף שאין מבטלים איסור דאורייתא לכתחילה** - איסור דרבנן מבטלים. **ואף שהם 'דבר שיש לו מתירין'** - כיון שהאיסור נשרף הרי הוא בטל.

שני ימים טובים של גלויות:

לרב - נולדה בזה מותרת בזה, שאחד משני הימים חול הוא ולא קבעו חכמים מחמת ספק לעשותו לדורות כחומר יום ארוך. והוכיח אביי כדבריו, שהרי גם אחר תקנתם באופן שהיו יודעים קביעות החודש היו עושים יום טוב רק יום אחד. ומה שנוהגים בו קדושה בזמנינו אף שקביעות החודש ידוע - אינו אלא משום מנהג אבותינו בידינו שלא ידעו בקביעות החודש, שמא תגזור המלכות גזירה שלא יתעסקו בתורה וישתכח סוד העיבור.

לרב אסי - נולדה בזה אסורה בזה, שהסתפק שמא קבעו חכמים לעשותם כקדושה אחת, ומספק יש להחמיר. ור' זירא הוכיח כדבריו, שהרי גם בזמן הזה שיודעים קביעות החודש נוהגים יום טוב שני ימים.

רב אסי הבדיל 'המבדיל בין קודש לחול' במוצאי יום טוב ראשון שהוא ליל יום טוב שני - משום שהסתפק שמא לא קבעו חכמים אלא מחמת הספק, ובזמן הזה שבקיאים בקביעות החודש יום טוב שני חול גמור הוא.

ביצה דף ה'. יום א' ז' דסליחות " כ"ח אלול תשפ"א

דף ה' " ע"א

בראשונה היו מקבלים עדות על קידוש החודש כל יום שלושים לחודש, ולכן בל' אלול מחמת הספק שמא יבואו עדים ויתקדש היום היו אסורים במלאכה כל היום, וכיון שאינו אלא מספק - ביצה שנולדה בו מותרת למחר.

פעם אחת נשתהו העדים מלבוא ואמרו שיר של חול בקרבן תמיד של בין הערביים, ואחר כך באו העדים, ומחמת קלקול זה התקינו שלא יהיו מקבלים העדים אלא עד המנחה " זמן הקרבת התמיד, ואם באו העדים מן המנחה ולמעלה נקבע ראש השנה למחרת, אך מכל מקום נוהגים אותו היום בקדושה, ולא מספק שהרי ודאי שיום טוב הוא למחר, ולכן לאחר תקנה זו ביצה שנולדה בזה אסורה בזה שקדושה אחת היא.

משחרב בית המקדש החזיר רבן יוחנן בן זכאי הדבר ליושנו שיהיו מקבלים עדות החודש כל היום, וביצה שנולדה בראשון - לרבה מותרת בשני, שאחד מן הימים חול, לרב ושמואל אסורה.

טעמם של רב ושמואל שגם אחר תקנת רבן יוחנן בן זכאי ביצה שנולדה ביום א' של ראש השנה אסורה בשני:

לאביי - היינו לבני חוץ לארץ שהם עדיין עושים שני הימים קודש מכח התקנה הראשונה, וקדושה אחת היא כיון שלא נפסק אותה תקנה.

לרב יוסף - כל דבר שנמנו וגמרו בקיבוץ חכמים לאסרו צריך מנין אחר להתירו. ולאביי ביצה לא נאסר במנין אלא תלוי בדין קבלת עדות.

לרב אדא ורב שלמן - מהרה יבנה המקדש ותחזור תקנה ראשונה שלא לקבל עדות אלא עד המנחה, ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו ביום טוב שני, ולא ידעו שאז היו שתי קדושות ועכשיו קדושה אחת היא.

לרבא - גם לרבן יוחנן בן זכאי שמקבלים עדות כל היום, היינו רק לענין קביעת המועדים " שהיום ראש חודש, אך לא נעקר תקנה ראשונה לנהוג יום טוב גם למחר.

דף ה' - ע"ב

כרם רבעי שצריך להעלות הפירות לירושלים או לפדותם ולהעלות דמיהם כדין מעשר שני, תקנו חכמים שהנמצא במרחק מהלך יום אחד לכל צד של ירושלים לא יפדם אלא יעלה הפירות בעצמם - כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות, ולאחר החורבן נמנו חכמים והתירו לפדותם, שלמה לנו לעטרה לצורך הנכרים.

כל דבר שנתקן במנין צריך מנין אחר להתירו, בין באיסור דאורייתא - ככתוב במתן תורה 'שובו לכם לאהליכם' אפילו שבלי זה כתוב רק לשלשת ימים, או מקרא 'במשוך היובל המה יעלו בהר' הגם שבלאו הכי כתוב 'אל מול ההר ההוא' - שרק בזמן שהוא בקדושתו. ובין באיסור דרבנן - כמו כרם רבעי שהוצרכו חכמים להתכנס ולבטל התקנה שצריך להעלות הפירות מירושלים, אף על פי שהתקנה בלאו הכי לא שייך לאחר החורבן.

תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה . השתתף בבקשה בזכות הרבים במגבית הימים נוראים בהוראת קבע דרך נדרים פלוס או בהעברה בנקאית או דרך המערכת של סיכומי הדף היומי " מחודדים .קנה לך עוד זכות ליום הדין .

ביצה דף ו'. יום ב' ערב ראש השנה תשפ"א

דף ו' - ע"א

התעסקות במת ביום טוב " ביום טוב ראשון על ידי גויים. ביום טוב שני על ידי ישראל, למר זוטרא דווקא כשהשתהה ומתיירא שיסריח, אבל בלאו הכי רק על ידי גויים מותר, ולרב אשי גם בלאו הכי מותר שחכמים עשו יום טוב שני לגבי מת כחול, ואפילו לחתוך בגד והדסים לכבודו שטורח שאינה צריכה היא. ובזמן שהיו ישראל תחת אומת 'חברים' שהיו כופים את ישראל לעשות מלאכה - לא היו מתעסקים במת ביום טוב שני, שלא יכופו לשאר מלאכות.

אף ביום שני של ראש השנה מותר לישראל להתעסק במת כמו בשאר יום טוב שני, וביצה שנולדה ביום ראשון - לרבא ורב אשי אסור ביום שני, כתקנה הראשונה ששני הימים קדושה אחת היא (דף ה'.), לנהרדעי מותר שמימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר.

מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב ראשון ליום טוב שני, ומתנה שאם היום הוא חול ולמחר קודש יהא עירוב, ואם היום קודש ולמחר חול איני צריך לכך, אבל בראש השנה לא יעשה כן, ששני הימים כיום ארוך הוא ושניהם קודש (ולנהרדעי מותר).

אפרוח שנולד ביום טוב - לרבי אסור באכילה, שמוקצה הוא כיון שלא היה מוכן מבעוד יום, מה שאין כן עגל שנולד ביום טוב מותר, שמוכן הוא בעודו במעי אמו אגב שחיטת אמו, לשמואל או לרבי יוחנן אף אפרוח מותר, שמיגו שמתקן ומתיר עצמו על ידי שחיטה מתיר עצמו גם לענין מוקצה.

דף ו' - ע"ב

גם עגל שנולד ביום טוב מן הטריפה מותר, ורצו להוכיח מכך שלא כרב, שהרי אינו מוכן אגב אמו, ורב יוסף השיב שמוכן אגב אמו שראויה להאכילה לכלבים, שמוכן לכלבים הוא מוכן לאדם שדעתו עליו מאתמול שאם יולד יאכל, ושלא כאביי שהקשה שכשם שמוכן לאדם אינו מוכן לכלבים - כפי שאסר רבי יהודה לחתוך נבילה שנעשה נבילה בשבת - כך מוכן לכלבים לא הוי מוכן לאדם.

'לכל השרץ השורץ על הארץ' - לרבי אליעזר בן יעקב לרבות אפרוח שלא נפתחו עיניו שאסור באכילה.

השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות - מותר לאכלם בחלב אף על פי שרק החלבון גמור ועדיין מעורות בגידים (ועי' להלן דף ז'. שיטת רבי אליעזר בן יעקב), ומותר לאכלם ביום טוב אף לדעת בית הלל.

מערכת סיכומי הדף היומי - מחודדים מאחלת לכל הלומדים די בכל אתר ואתר ברכת לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום בספר של צדיקים גמורים בשנת גאולה וישועה אמן .

ביצה דף ז' . יום ג' - א' דראש השנה תשפ"ב

דף ז' - ע"א

רק ביצים שנולדות מתרנגולת מגדלות אפרוחים, ולא הנמצאות במעיה אחר שחיטה, ונפקא מיניה למבקש לקנות ביצים מתרנגולת חיה ונתנו לו ביצים שנמצאו במעי אימם שזהו מקח טעות וחוזר, ואין המוכר יכול לומר שרצה אותם לאכילה אלא שהעדיף את אלו משום שהם מבושלות יותר מאלו הנמצאות במעי אימם, ולפיכך אין צריך להחזיר אלא הפרש הדמים שבין ביצים שנולדו לאלו שנמצאו במעי אימם.

רק ביצים שנולדו על ידי תרנגול מגדלות אפרוחים, ולא ביצים מתרנגולת שהתחממה בקרקע, ונפקא מיניה למבקש לקנות ביצים מתרנגול, ונתנו לו מאלו המתחממות בקרקע שהוא מקח טעות, ואין המוכר יכול לומר שרצה אותם לאכילה משום ששמנות יותר, ודי בכך שיחזיר לו הפרש הדמים.

ביצה שיצאה מערב יום טוב וחזרה לתוך מעי אמה וילדתה בלילה - מותרת, שהוי כאילו נולדה מאתמול, לרבי יוחנן - אפילו יצאה רק רובה מערב יום טוב, וליש אומרים בדעת רב הונא בשם רב - דווקא אם יצאה כולה.

השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות - מותר לאכלם בחלב. **ואם עדיין מעורות בגידין** - לחכמים מותר ולרבי יעקב אסור.

נבלת עוף טהור מטמא את האוכל ואת הבגדים שהוא לובש בשעת בליעתו. מצא בה ביצים המעורות בגידין ואכלם: לחכמים שהתירו לאכלם בחלב - טהור, לרבי יעקב שאסר לאכלם בחלב - לרב יוסף טמא, שבשר הם, ללישנא קמא לאביי - גם לרבי יעקב אינם כבשר, אלא אסור בחלב מדרבנן כיון שקרובות לבשר, ולענין טומאה לא גזר כדי שלא להרבות טומאה ולהפסיד טהרות.

האוכל קורקבן, ובני מעיים, והבשר שדבוקים בו הביצים (אשכול) של נבלת עוף טהור - טמא הוא ובגדיו, שאף שיש בני אדם שאינם אוכלים אותם - דינם כבשר.

כל שתשמישו ביום, והיינו תרנגול - יולד ביום. **בלילה,** והיינו עטלף - יולד בלילה. **בין ביום ובין בלילה,** והיינו אדם וכל הדומה לו - יולד בין ביום ובין בלילה.

בדק בקינה של תרנגולת מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה, ולמחר השכים קודם עלות השחר ומצא בה ביצים, אם יש שם זכר מותר, שכיון שתשמישה רק ביום יולדת רק ביום ובוודאי מערב יום טוב ילדה, ואף שבדק בערב יום טוב ולא מצא - שמא לא בדק יפה או יצאה רובה וחזרה.

דף ז' - ע"ב

כל שנמצא זכר במקום שיכולה לשמוע קולו ביום - תולים שממנו ילדה, ורב מרי סמך למעשה לתלות בזכר שהיה במרחק ס' בתים. **ואם יש נהר באמצע** - אם יש עליו גשר תולים שעבר הגשר, אך אם יש עליו מיצרא [-קורה צרה וחבל מעליה, שעוברים עליה רק בעזרת החבל] אין תולים שעבר עליה, אך היה מעשה שעבר עליה תרנגול (ושוב יש לתלות גם בזה. רשב"א בעבודת הקודש).

אם אין זכר בקרבת מקום ומצא ביצה קודם עלות השחר של יום טוב - אם לא בדק הקן בערב יום טוב מותרת, שתולים שנולדה מבעוד יום כיון שרובם יולדות ביום, אבל אם בדק בערב יום טוב ולא מצא בה ביצה תלינן שספנא מארעא וילדה בלילה, ולא תלינן שיצאה רובה ביום וחזרה שלא שכיח הוא.

שום שחוק גלוי - סכנה לאכלו, שהנחש שותה ממנו ומטיל בו ארס.

שיעור איסור אכילת שאור וחמץ - לכולי עלמא בכזית.

'ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור' - הוצרך הכתוב לכתוב חמץ ושאור - לבית שמאי בא ללמד ששיעור חמץ ככותבת ושאור בכזית, לבית הלל שניהם בכזית, והוצרכו שניהם שאי אפשר ללמוד חמץ משאור - ששאור חימוצו קשה, ואי אפשר ללמוד שאור מחמץ - שחמץ ראוי לאכילה.

'ושפך את דמו וכסהו בעפר' ולא נאמר 'עפר' - מלמד שצריך השוחט ליתן עפר למטה ולמעלה.

מחלוקת בית שמאי ובית הלל לענין כיסוי: לרבה - לא התירו בית שמאי אלא כשיש לו עפר ל'למטה', שאז מותר לו לשחוט, ואחר ששחט חופר כדי לכסות מלמעלה, אבל אם אין לו עפר ל'למטה' לא יחפור קודם שחיטה, שחוששים שמא ימלך מלשחוט ונמצא שחפר חינם, לרב יוסף - אף אם אין לו עפר כלל אין מונעים אותו מלחפור קודם שחיטה, כדי שלא ימנע משמחת יום טוב. **לבית הלל** - אסור לשחוט לכתחילה, ורק אם שחט חופר ומכסה.

מה שהתירו לחפור כדי לכסות, היינו רק אם יש לו **דקר נעוץ מבעוד יום** - שאז אינו עובר על 'חפירה' שהרי הוא כאילו כבר חפור, **ובעפר תיחוח** - שאז אינו עושה כתישה (שתולדה דש היא). ומשום עשיית גומא (שהיא מלאכת 'בונה') אין בזה - משום שאין צריך אלא לעפרה ומקלקל הוא.

ביצה דף ח' . יום ד' - ב' דראש השנה תשפ"ב

דף ח' - ע"א

אפר כירה שהוסק מבעוד יום - מוכן הוא לכל שימוש, ומותר לטלטלו ולכסות בו, שדעתו עליו לכל מה שצריך. הוסק ביום טוב - אם עדיין יש באפר חמימות לצלות בו ביצה מותר לכסות בו, כיון שמאתמול בעודו עצים היה מוכן להיסק ולבשל ועודנו בתשמישו.

הכניס עפר הרבה במקום אחד לצורך גינתו ולחורבתו לשטחן בו - מותר לכסות בו, שכל זמן שצבור דעתו עליו לכל צורכו.

מכניס מלא קופתו עפר סתם, ונותנו במקום אחד ועושה בה כל צרכיו, והגם שמיעוט הוא אינו בטל לגבי קרקע אם יחד לו קרן זווית, שכיון שלא שטחו מוכח שלצרכיו הכניסו.

אין שוחטים כוי ביום טוב, כיון שספק אם חייב בכיסוי, ולא אומרים שכדי שלא לבטל שמחת יום טוב - ישחטנו ומספק לא יכסה דמו.

דף ח' - ע"ב

עשה דוחה לא תעשה רק אם בשעה שעוקר הלאו מקיים עשה, כגון מילה בצרעת וכלאים בציצית.

עשה של כיסוי הדם אינו דוחה איסור מלאכה ביום טוב, אף כשכותש בשעת הכיסוי - שיום טוב עשה ולא תעשה הוא.

אפר כירה דעתו להשתמש בו למה שבוודאי יצטרך לו ולא לספק, ולכן אין מכסה בו דם כוי.

הכניס עפר לכסות בו צואה שהוא ספק אם יצטרך לזה - מכסה בו דם ציפור, שאם הזמינו על הספק כל שכן שמוכן לוודאי, אבל אם הכניסו לכסות בו דם ציפור נחלקו אם מותר לכסות בו צואה כיון שהוא ספק או כיון שהוא קרוב לוודאי מותר.

המכניס עפר לכסות בו צואה - נחלקו אם מותר לכסות בו דם כוי - כיון שהוא ספק כצואה, או אסור - כיון שכיסוי צואת תינוק קרוב לוודאי, מה שאין כן כוי ספק גמור הוא.

שחט כוי לא מכסה דמו ביום טוב - לרבא משום שעפר אינו מוכן אלא לוודאי ולא לספק (ואם הכין לכסות בו כוי או צואה - מכסה בו). לרמי בריה דרב ייבא - גזירה שמא ילמדו מכך שדינו כוודאי חיה הוא ויתירו לאכול חלבו, שיאמרו שאם אינו אלא ספק לא היו חכמים מטריחים אותו לכסות ביום טוב, משום ששמא בהמה היא וטרח טירחא שאינה של מצוה.

שחט בהמה חיה ועוף ונתערב דמם זה בזה - אסור לכסות ביום טוב, כיון שטרח גם בדם הבהמה שאינו צריך כיסוי, ואם יכול לכסות הכל בדקירה אחת מותר, ולא גוזרים אטו שתי דקירות.

ביצה דף ט' . יום ה' - צום גדליה תשפ"ב

דף ט' - ע"א

שחט ציפור מערב יום טוב - לא מכסה דמה ביום טוב, שהיה לו לכסות מבעוד יום, אך מותר לאכול הציפור.

גלגל עיסה מערב יום טוב - לרבה מותר להפריש ממנה חלה ביום טוב, שאין זה בכלל מה שאסרו שלא לתרום ולעשר ביום טוב - כיון שמותר לגלגל עיסה ביום טוב ולאפות כדי לאכול פת חמה ואז מותר להפריש ממנה חלה, לפיכך גם אם נתגלגל בערב יום טוב מותרת ההפרשה. לאבוה דשמואל - לא התירו להפריש חלה אלא מעיסה שנתגלגל ביום טוב.

עיסת חוץ לארץ - אוכל והולך ומשייר כדי חלה ומפריש באחרונה, ואף על פי כן אסרו להפריש חלה ביום טוב (לאבוה דשמואל) אף שאינו תיקון גמור, כיון שמכל מקום כשמפריש חלה חל עליה שם חלה ואסור לזרים והרי זה תיקון.

משנה . לבית שמאי לפי תנא דידן - אין מוליכים סולם משובך לשובך אף על פי שבא ליטול גוזלות לשמחת יום טוב, שהרואה אומר להטיח גגו הוא צריך, אבל מטהו מחלון לחלון. ולבית הלל מותר גם להוליך, שכיון שהוא סולם מיוחד לשובך - שובכו מוכיח שאינו הולך להטיח גגו. **לר' שמעון בן אלעזר** - גם בית שמאי מודים שמותר להוליך, שצורך יום טוב הוא, ולא אסרו אלא להחזיר, ובית הלל מתירים אף להחזיר. **לרבי דוסא** - מותר רק להטות הסולם מחלון לחלון באותו שובך, ולא להוליכו. **לאחרים בשם רבי דוסא** - מותר גם לדדות רגליו של סולם מעט מעט לחלון אחר.

מי שנשרו כליו בדרך במי גשמים - לתנא קמא שוטחם בחמה אבל לא כנגד העם, משום מראית עין, לר' אלעזר ור' שמעון אסור גם בצינעה - שכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית עין אפילו בחדרי חדרים אסור, וכדעה זו סובר רב.

מחלוקת בית שמאי ובית הלל בהולכת הסולם ביום טוב:

ללישנא קמא דרב חנן - נחלקו ברשות הרבים, אבל ברשות היחיד לכולי עלמא מותר, והיינו כתנא קמא שדבר האסור מפני מראית העין מותר בצינעה.

ללישנא בתרא דרב חנן - נחלקו ברשות היחיד - האם בצינעה יש איסור מפני מראית העין, אבל ברשות הרבים לכולי עלמא אסור מחמת החשש שיאמרו להטיח גגו הוא הולך. **וללישנא זו, לדעת רב** (שפסק שכל מקום שאסור מפני מראית עין גם בצינעה אסור) - נחלקו בין ברשות היחיד ובין ברשות הרבים, שבית שמאי אסרו ברשות הרבים גזירה שמא יאמרו להטיח גגו, וממילא אסרו גם ברשות היחיד, שכל דבר שאסור מפני מראית עין אסור גם בצינעה, ובית הלל התירו אפילו ברשות הרבים, שאין חשש מראית עין כיון ששובכו מוכיח עליו שאינו הולך להטיח גגו.

דף ט' - ע"ב

סולם של עליה לכולי עלמא אסור בטלטול, שבזה ובוודאי יאמרו להטיח גגו הוא צריך, ולא נחלקו בית שמאי ובית הלל אלא בסולם של שובך. ובני רבי חייא סברו שר' שמעון בן אלעזר התיר אף להוליך סולם של עליה לדעת הכל, וללישנא בתרא סברו שרבי דוסא מתיר להטות סולם של עליה. ואמר להם אביהם שטעות בידם.

שמחת יום טוב - לרבי יוחנן בית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא, כפי שמצינו לעיל לענין חפירת עפר לכיסוי הדם, שבית שמאי מקילים ובית הלל מחמירים. ועל פי זה אמר שיש להפוך השיטות במחלוקות שלהלן: (בסוגיא זו יש חלק בעמוד הבא, ולכן יובא סיכום זה גם כאן וגם בעמוד הבא)

א. במשנה כאן לענין סולם - שבית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא. והגמרא דוחה שאין להפוך - שאני כיסוי הדם שהקילו בית שמאי רק משום שמדובר ביש לו דקר נעוץ ואין בזה צד איסור, ושאני סולם שהקילו בית הלל משום ששובכו מוכיח עליו שאינו הולך להטיח גגו.

ב. במשנה בהכנת ציפורים בערב יום טוב אם די בדיבור או צריך לנענע מבעוד יום - שבית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא. והגמרא דוחה שאין להפוך - שאני כיסוי הדם שהקילו בית שמאי רק משום שמדובר ביש לו דקר נעוץ, מה שאין כן במוקצה דיבור בעלמא לא מהני שמא ימלך ונמצא שטלטל בחינם, ובית הלל לא הקילו אלא במוקצה שהזמנה בדיבור סגי.

ג. במשנה בנטילת העלי שהוא כלי שמלאכתו לאיסור, לצורך מלאכה המותרת ביום טוב - שבית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא. והגמרא דוחה שאין להפוך - שאני כיסוי הדם שיש דקר נעוץ, ובית הלל מקילים דווקא בעלי משום שיש תורת כלי עליו.

ד. במשנה בנתינת העור שהופשט ביום טוב במקום דריסת רגלים - שבית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא. והגמרא דוחה שאין להפוך - שאני כיסוי הדם שיש דקר נעוץ, ולבית הלל מקילים דווקא בעור שראוי להסב עליו ביום טוב.

ה. במשנה בתריסי החנויות שמסלקים אותם ביום להניח עליהם התבלינים למכירה - שבית שמאי לקולא שאף להחזירם מותר ביום טוב, ובית הלל לחומרא, שאף לסלקם אסור. והגמרא דוחה שאין להפוך - שאני כיסוי הדם שיש דקר נעוץ, ובית הלל מקילים דווקא בתריסים משום שאין בנין וסתירה בכלים.

בכל ענייני הגיליון 235-7111-052